

Országos Statisztikai Tanács

Titkársága

1024 Budapest, Keleti Károly u. 5-7.

Tel.: 345-6007, Fax: 345-6474

e-mai: ost@ksh.hu

6850-265/14/2011.

Emlékeztető

az Országos Statisztikai Tanács

2011. november 23-ai üléséről

	Téma	Előterjesztő
1.	Az Európai Statisztikai Rendszer működésére vonatkozó szabályozás átalakítása	Dr. Laczka Éva
2.	Az adminisztratív forrásokból nyerhető adatok statisztikai célú feldolgozásának jövője, a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése jegyében	Dr. Laczka Éva
3.	Helyzetkép az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe (ESS Code of Practice) elveinek teljesüléséről a KSH-ban	Varga Zoltán, Vereczkei Zoltán
4.	Egyebek (tájékoztatás aktuális kérdésekről)	Dr. Soós Lőrinc

Az ülésen

az OST tagjai, illetve néhány esetben a képviselőtüket ellátó személyek tanácskozási joggal, valamint állandó meghívottként Tajti Zoltán (OEP) vettek részt.

a KSH-t Dr. Laczka Éva (a KSH gazdaságstatisztikai elnökhelyettese), Dr. Németh Zsolt (a KSH társadalomstatisztikai elnökhelyettese) valamint a KSH adatgyűjtő főosztályainak vezetői, az OST Titkárság munkatársai képviselték.

Az ülés előadói Dr. Laczka Éva (KSH), Dr. Soós Lőrinc (KSH), Varga Zoltán (KSH), Vereczkei Zoltán (KSH) voltak.

Dr. Soós Lőrinc, az OST titkára köszöntötte az OST ülés résztvevőit, valamint tájékoztatta a jelenlévőket arról, hogy Dr. Vukovich Gabriella a KSH elnöke a miniszterelnök úr meghívására a Parlamentbe kellett, hogy menjen, ezért nem tud részt venni az ülésen.

Titkár úr tájékoztatta a résztvevőket, arról is, hogy – mivel az OST tagjainak mandátuma 2011. december 31-én lejár – egyben záróülés. Kiemelte továbbá, hogy a Magyar Közlöny 2011. november 22-i számában **megjelent az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP)** adatgyűjtéseiről és adatátvételeiről szóló 288/2009. (XII. 15.) Korm. rendelet módosításáról szóló 243/2011. (XI. 22.) kormányrendelet.

Ezt követően átadta a szót Sándorné dr. Kriszt Évának, az OST elnökének, aki megállapította, hogy az ülés határozatképes, és felkérte az 1. napirendi pont előterjesztőjét előadásának megtartására.

Napirend

1. Az Európai Statisztikai Rendszer működésére vonatkozó szabályozás átalakítása

2011. májusában az ESR Bizottság akciótervet dolgozott ki az európai statisztika minőségének javítása érdekében. Az akcióterv célja az európai statisztikai rendszer intézményrendszerének erősítése, az európai statisztikák minőségének javítása (elmozdulás a korrektív-től a preventív közelítés irányába) volt. A kitűzött célokat az ECOFIN Tanács is támogatta.

A feladatok előkészítése érdekében az EUROSTAT 2011. június 30-án 15 tagországot képviselő Task Force (TF)-ot hozott létre, melyben a KSH-t Dr. Laczka Éva képviselte. A TF négy hónapos működése alatt az alábbi témákat vitatta meg, illetve készített javaslatot:

- az Európai Statisztikai Rendszer statisztikai szakmai függetlensége,
- adminisztratív adatforrások statisztikai célú felhasználása,
- a statisztikai hivatalok koordinációs szerepe,
- „elkötelezettség a statisztikába vetett bizalomért” c. nyilatkozat előkészítése.

A TF tagjai és az ECOFIN Tanács is egyetértett abban, hogy a célok mielőbbi elérése érdekében – a nemzeti statisztikai hivatalok részére – biztosítani kell a feltételeket, eszközöket, melyhez elengedhetetlen az Európai Parlament és az Európai Tanács 223/2009 sz. rendeletének (továbbiakban: Rendelet) valamint az EU Gyakorlati Kódexének felülvizsgálata.

Az egyik legfontosabb elv az **ESR statisztikai szakmai függetlenségének biztosítása** az alábbiak szerint:

- a szakmai függetlenséget valamennyi (intézményi, tudományos, szakmai, költségvetési) dimenzióban biztosítani kell,
- sem a kormányok sem más intézmények, testületek ne adhassanak utasításokat a statisztikák összeállításában, módszertanok alkalmazásában, a tájékoztatásban,
- biztosítani kell, hogy a nemzeti statisztikai hivatalok vezetőinek kinevezése, leváltása szakmai alapokon történjen, az eljárások átláthatóak legyenek s azokat nemzeti jog szabályozza,
- a nemzeti statisztikai hivatalok vezetőinek elszámoltathatónak kell lennie, megadva a jogot, hogy nyilvánosan beszámolhassanak a források allokálásáról, felhasználásáról,
- a nemzeti sajátosságokat úgy kell figyelembe venni, hogy azok ne gyengítsék a nemzeti hivatalok vezetőinek pozícióját.

A **nemzeti statisztikai hivatalok koordinációs szerepével kapcsolatban** a TF az alábbi ajánlásokat fogalmazta meg:

- egyértelműen meg kell határozni azokat az intézményeket, amelyek a nemzeti hivatalok koordinációs hatáskörébe tartoznak,
- meg kell határozni a koordinálandó tevékenységeket; úgy, mint programkészítés, az európai statisztikai rendszer fejlesztése, adatátadások, minőségvizsgálat, stb.

Az **„Elkötelezettség a statisztikába vetett bizalomért” című nyilatkozattal kapcsolatban** a következő ajánlások születtek:

- a nyilatkozat egy politikai eszköz lesz, melyben az aláírók az európai Gyakorlati Statisztikai Kódex alapelveinek betartására kötelezik el magukat,
- minden esetben meg kell határozni a Gyakorlati Kódex főbb elemeit, rögzíteni kell a fejlesztés főbb irányait, definiálni kell ebben a kormányzat és a nemzeti hivatal felelősségét,
- meg kell határozni a tagországok (éves) és az Európai Bizottság *(első alkalommal, 3 évvel a felülvizsgált Rendelet elfogadása után)* jelentési kötelezettségét.

A Rendelet felülvizsgálata folyamatban van. Az ESR Bizottság a javaslatokat egy alkalommal már megtárgyalta, az ECOFIN Tanács az észrevételeket 2011. november 15-én tekintette át, illetve értékelte.

Az **ECOFIN Tanács** támogatta a módosított Gyakorlati Kódexet, miszerint az erősíti a szakmai függetlenséget, jobban támogatja az adminisztratív adatok statisztikai célú felhasználását, irányelveket biztosít a minőség javítása érdekében. Álláspontja szerint folytatni kell a megkezdett munkát a hatékonyság, adatszolgáltatói terhek csökkentése, egyszerűsítés, prioritások felállítása területén. A célok elérése érdekében erősíteni kell a nemzeti statisztikai hivatalok és a hivatalos statisztikai szolgálat tagjai közötti együttműködést. Egyes területeken (pl. Intrastat) meg kell vizsgálni a terhek csökkentésének lehetőségeit. Az ECOFIN Tanács támogatja az ESR Bizottság egyszerűsítésre vonatkozó törekvéseit, s kérte, hogy a partnerek egyre inkább hosszú távú stratégiában gondolkodjanak.

A javaslatokat az **ESGAB** ülésén résztvevők is üdvözölték, felhívták a kormányok figyelmét a nyilatkozat fontosságára, illetve kérték a Bizottságot, hogy további lépéseket tegyenek a Rendelet mielőbbi módosítására.

A javaslatokat, módosításokat a tervek szerint a dán elnökség alatt kellene elfogadni.

Az előterjesztéssel kapcsolatban Dr. Szilágyi György megkérdezte, hogy mit jelent az a javaslat, hogy „minden esetben meg kell határozni a Gyakorlati Kódex főbb elemeit”.

Dr. Laczka Éva válaszában elmondta, hogy a jogalkotók célja; a Gyakorlati Kódex aktualizálása oly módon, hogy miközben az alapelvek alapvetően ne változzanak, a korábbiaknál több eszközt biztosítsanak a statisztikusoknak és az európai statisztikai rendszer szereplőinek.

2. Az adminisztratív forrásokból nyerhető adatok statisztikai célú feldolgozásának jövője, a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése jegyében

A **KSH** évek óta foglalkozik az adatszolgáltatói terhek csökkentésének lehetőségeivel, a statisztikai adatok adminisztratív adatforrásokkal történő kiváltásával. Mindez az adatszolgáltatói terhek csökkentésén túl az adatok minőségének javítását, valamint a statisztikusok leterheltségének csökkentését is szolgálja. A KSH-n belül az első – e témával foglalkozó – munkabizottság 2006-ban alakult, amely napjainkban is működik. 2011-ben több, további – adminisztratív adatforrások statisztikai célú felhasználásával foglalkozó – munkabizottság jött létre.

2011. júniusban megalakultak az OST 1., 2., 3., 4., 5. számú munkabizottságai, amelyek, azóta több ülést tartottak, szinte valamennyi munkacsoport érintette e témát. Közülük a **2. számú OST munkabizottság** fő feladata az adminisztratív adatforrások statisztikai célú felhasználásának felmérése, a problémák feltárása és a kiterjesztés lehetőségeinek megvitatása volt.

A **KIM által e témában kezdeményezett**, a hivatalos statisztikai szolgálat szerveivel folytatott **egyeztetésekre 2011. június-augusztus hónapban került sor**. 2011. év során a Nemzetgazdasági Minisztériumban folytattak egyeztetéseket, valamint szintén idén került sor a KSH és IPOSZ közti egyeztetésekre.

A fentiekén túl **több nemzetközi projekt is foglalkozott a témával**:

- AdminData ESSnet project (*Use of Admin and Account Data for Business Statistics*)
- CENEX ISAD project (*Integration of surveys and admin data*): Hogyan lehet integrálni az adminisztratív adatokat az összeírásokkal.
- Neighboring Countries Cooperation workshop on Admin data examination and measurement of AD-quality
- Task Force on the Revision of Regulation (EC) No. 223/2009 and on Commitments on Confidence in Statistics

A 2011. június 30-án alakult Task Force az adminisztratív adatforrások statisztikai célú felhasználására vonatkozóan az alábbi javaslatokat tette:

- a felülvizsgált 223/2009 sz. rendeletnek meg kell erősíteni a jogot az adminisztratív adatforrások statisztikai célú felhasználása érdekében,
- statisztikai célra az adminisztratív adatforrásokat ingyenesen kell átadni,
- a nemzeti statisztikai hivatalokat be kell vonni az adminisztratív nyilvántartások tervezésébe, módosításába,
- törekedni kell az adminisztratív adatforrások stabilitásának biztosítására, az adatok minőségének javítására. Ezen a területen van a legtöbb feladat!
- az adminisztratív nyilvántartások működtetőinek a meta-adatokat statisztikai célokra át kell adni,
- adatvédelmi okokra hivatkozva nem szabad korlátozni az adminisztratív adatforrások átadását,

- a statisztikai és adminisztratív adatforrások összekapcsolásakor standardokat kell alkalmazni, a standardizálás folyamatát a nemzeti statisztikai hivataloknak kell koordinálni,
- (az adminisztratív nyilvántartások azon működtetőivel, akik nem tagjai a statisztikai szolgálatnak és nem esnek a nemzeti statisztikai hivatalok koordinálása alá, a kapcsolatot, együttműködést erősíteni kell),
- a 223/2009. sz. rendeletnek – a tagországok sajátosságaira való tekintettel – csak az általános elveket kell rögzíteni.

Az **OST 2. számú munkabizottságának** – a fentiek figyelembe vételével – 2011. november 18-i ülésén az alábbi feladatokat határozta meg:

- a módosított 223/2009. sz. rendeletet át kell ültetni a magyar jogrendbe,
- alkalmazni kell az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 13. §-át (*a KSH személyes adatokat egyedi azonosításra alkalmas módon is átvehet*),
- el kell érni, hogy ágazati törvények ne akadályozzák az adminisztratív adatok statisztikai célú átvételét,
- biztosítani kell a térítésmentességet,
- a munkába be kell vonni a nyilvántartások kezelőit,
- „a vállalkozói adminisztratív költségek csökkentésére irányuló, Egyszerű Állam középtávú kormányzati program”-jába kapcsolódjon be a KSH is – *kerülni kell az esetleges információvesztést!*
- egységes adatvagyon, adatbázist kell létrehozni, melyhez ki kell dolgozni a kapcsolódó szabályokat,
- fel kell térképezni a statisztikai, adminisztratív adatforrásokon kívüli adatforrásokat is (ez esetben a KIM – ECOSTAT szerepe fontos lehet),
- fel kell térképezni a vonatkozó jogszabályok teljes körét.

A jövőben, a feladatok ellátásához a KSH, a nyilvántartások vezetői és a statisztikusok között szakértői szintű konzultációkra és stratégiai megbeszélésekre van szükség.

Dr. Laczka Éva az adminisztratív források átvételéhez, hasznosításához kapcsolódóan elmondta, hogy a KSH, 2009-ben, EU irányelv alapján gyümölcsös ültetvény összeírást hajtott végre. Sajnos nem igazán ismert, hogy 2009-ben, a KSH az ültetvény összeírás kétharmadát adminisztratív adatforrások átvételével váltotta ki. Csak az adminisztratív adatforrásokból kimaradó – gyümölcsös

ültetvények egyharmadát kitevő – ültetvény területeket kellett reprezentatív minta alapján felmérni. Ez volt a KSH és az FVM első, komoly sikere e területen.

3. Helyzetkép az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe (ESS, Code of Practice) elveinek teljesüléséről a KSH-ban

Az ESR Bizottság 2011. szeptember végén hagyta jóvá az EU Gyakorlati Kódex módosítását.

A **főbb módosítások** a következők voltak:

Megmaradt a 15 elv, de a megfogalmazásokat pontosították. Elsősorban az ismérvek szintjén eszközöltek komolyabb változásokat, illetve további pontosításokat tettek, melyek a Gyakorlati Kódex egészét nem, hanem csak egyes ismérveket érintenek.

A **szakmai függetlenség kérdése kiemelt elv**, mert az előzetes egyeztetéseken minden fórumon megjelent ez a kérdés, többek között az ESGAB is kitért rá.

További főbb változások:

1. **adminisztratív adatok:** A Gyakorlati Kódexen belül ezen a területen történt a legtöbb változás. 3 új ismerv jelent meg a „megfelelő statisztikai eljárások” elvén belül:
  - statisztikai intézményeket bevonják az adminisztratív adatok tervezésébe,
  - statisztikai intézmények és az adminisztratív adatok tulajdonosai megállapodásokat kötnek (közös elköteleződés a statisztikai célú használat iránt),
  - folyamatos együttműködés az adatminőség javítása érdekében.
2. **adatszélesítés:** írásba foglalt és nyilvános adatszélesítési politika megléte,
3. **adatösszekapcsolás:** statisztikai intézmények olyan lépéseket szorgalmaznak, melyek az adatszolgáltatói terhek csökkentése érdekében lehetővé teszik az adatforrások összekapcsolását,
4. a statisztikák előállítására és közzétételére vonatkozó előírások mostantól a **statisztikák fejlesztésére** is vonatkoznak,
5. hatásosság és hatékonyság érdekében standardizált megoldások alkalmazása,
6. statisztikai szempontok a statisztikák közzétételére vonatkozó döntésekben,
7. adatszolgáltatói terhek csökkentése helyett adatszolgáltatók nem túlzott mértékű terhei,
8. nagyobb revíziók vagy módszertani változások esetén a felhasználók előzetes tájékoztatása,

9. statisztikák közlésén felül a metaadatok közlési formájának is segítenie kell a helyes értelmezést és az értelmes összehasonlítást,
10. felhasználók tájékoztatása a statisztikák minőségéről, különös tekintettel az európai statisztikák minőségi kritériumaira.

A KSH-n belül is megalakult a Gyakorlati Kódex nevű munkacsoport, amely azt a feladatot tűzte ki célul, hogy a Gyakorlati Kódex elveinek hivatalon belüli érvényesülését és érvényesítését nyomon kövesse, valamint az elvek megismertetését és érvényesülését kiterjessze a hivatalos statisztikai szolgálat többi tagjára is. Legközelebb 2013-ban kerül majd sor az önértékelésre, melynek során jobban megismerhetjük az új ismérveket is, így az önértékelés előkészítésére még rendelkezésre áll a 2012. év.

Felmérés a hivatalos statisztikai szolgálat körében:

2007-ben a KSH már megkereste a hivatalos statisztikai szolgálat tagjait egy mostanéhoz hasonló kérdőívvel. Így idősort tudunk képezni, ami a változás főbb jellemzőit szemlélteti. Az új felmérést az is indokolta, hogy tavaly júniusban a kormányzati struktúra változása kihatott a statisztikai munkára is. A jelenlegi felmérés a közös konzultációk tematikáját, részletezettségét alapozza meg. E felmérésben 15 szervezet vett részt, a KSH mellett a tárca háttérintézményei maradtak ki. A felmérés kiterjedt a statisztikai munka leírására (pl. a statisztikai munka elemeinek bemutatása, adatgyűjtések száma, milyen gyakran tájékoztatnak erről), szervezeti megoldásokra (pl. a statisztikai munka mennyire különül el a többi tevékenységtől, mennyire önálló a statisztikai szervezeti egység), illetve a statisztikai munkában résztvevő munkatársak létszámára, képzettségére és arra, hogy milyen régen foglalkoznak ezzel a szakterülettel, kapcsolt vagy teljes munkakörben végzik-e a statisztikai munkát. A felmérés kitért arra is, hogy amennyiben a munkatársak kapcsolt munkakörben foglalkoznak statisztikai munkával, akkor munkaidejüknek ez hány százalékát teszi ki.

A felmérés eredményei:

18 válasz érkezett (volt olyan tárca, amely államtitkárságonként küldte meg válaszát) 14 szervezettől.

a statisztikai tevékenység

- nincs statisztikai munka (GVH + néhány tárca, amelyek kiszervezik statisztikai tevékenységüket),
- leggyakoribb az adatgyűjtés, azonban publikációk, elemzések ritkán készülnek róla,

- legkevésbé végzett statisztikai tevékenység a módszertani munka, komoly módszertani munka a KSH mellett csak az MNB-ben folyik,
- hivatalos adatközlés a nemzetközi szervezeteknek (pl. Eurostat, OECD),
- kiszervezett tevékenység (4 tárca).

a szervezeti struktúra

- önálló statisztikai főosztály → 1 szervezetnél (MNB),
- jellemzően valamely osztály feladatköréhez soroltan.

A hivatalos statisztikai szolgálatnál jellemzően vagy egy statisztikai nevű, vagy egy nem statisztikai nevű osztály munkatársai látnak el statisztikai feladatkört.

a munkatársak

- 14 szervezetnél 8 órás munkaidőre számolva 95-100 fő végez statisztikai munkát, melynek a 60%-a az MNB-nél dolgozik,
- jellemzően kapcsolt feladatkörben dolgoznak,
- változatos iskolai végzettséggel, képzettséggel rendelkeznek,
- jellemzően 5 év feletti statisztikai gyakorlattal bírnak.

A felmérés tanulságai

- nem egyenszilárdságú válaszok érkeztek be,
- „a helyzet nem javult”
  - a HSSz statisztikai tevékenysége egyenetlen,
  - a KSH mellett csak az MNB rendelkezik teljes spektrumú statisztikai tevékenységgel, fogyatkozó statisztikusi létszám a közigazgatásban,
  - a tevékenység kiszervezése jelentős.
- a KSH sem tudott minden szervezetről,
  - statisztikai tevékenységük feltérképezése – nov. 30.
- tájékoztatás – szelíd következetességgel
  - a KSH irányításával
  - 2x1 napos fórum a Code of Practice-ról – 2012. január-februárban.

4. Egyebek (tájékoztatás aktuális kérdésekről)

A tisztújítás folyamata megkezdődött, 2011. november 18-i határidőre kérte be a KSH a jelöléseket az érintett szervektől. Dr. Soós Lőrinc az OST titkára nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy akik még nem küldték el a jelöléseket, azok mielőbb tegyék azt meg, mert még 2011. november 25-ével szeretné a KSH lezárni a jelölési folyamatot annak érdekében, hogy a hivatalos jelölési procedúra elindulhasson, amely a miniszterelnök által aláírt megbízólevelek átadásával zárul. Ezen

OST ülést követően a KIM-mel történt konzultációk alapján az az álláspont alakult ki, hogy a minisztériumok részéről legalább helyettes államtitkári szintű OST képviselőt vált szükségessé. Ennek oka, hogy az Európai Statisztikai Rendszerre vonatkozó uniós szabályozás módosítása folyamatban van, a módosítás pedig többek között a hivatalos statisztikai szolgálaton belüli koordináció megerősítését is igényli. Az újonnan alakuló OST első ülésére valószínűleg 2012. márciusában kerül sor. Dr. Vukovich Gabriella elnök asszony határozott célja a korábbiaknál előbb, a szereplőket a munkába jobban bevonó OST működtetése. Az elhangzott előadások és az európai statisztikai rendszer átalakulása is előrevetítik, hogy bőven lesz tennivalója az OST-nek és tagjai aktívan bekapcsolódhatnak az OST munkájába.

Zárás:

Sándorné dr. Kriszt Éva és Dr. Soós Lőrinc megköszönte az OST tagjainak és a meghívottaknak részvételét, munkáját a teljes ciklusra kiterjedően.

Budapest, 2012. január 4.

Dr. Soós Lőrinc s.k.
az OST titkára

Az emlékeztetőt kapják:

Dr. Vukovich Gabriella, a KSH elnöke,

Dr. Laczka Éva és

Dr. Németh Zsolt,

az OST tagjai és állandó meghívottjai,

az OST ülés eseti meghívottjai.

a KSH elnökhelyettese